

ESIPUHE

Suomea 1990-luvun alussa ankarana kohdannut lama raapii syvältä myös maaseutua. Maataloudesta ovat karsiutumassa ne, joita sen parissa eniten tarvittaisiin: nuoret, idearikkaat viljelijät. Suomen yhdentymisen Euroopan yhteisöön ja GATT:in sanelemat kansainvälisen kaupan ehdot jäytävät jatkuvasti maaseudun näkymiä. Suomen maaseutu on siirtymävaiheessa. Agraarimaaseutu on hiipumassa. On päätettävä, käynnistetäänkö maaseudun saattohoito vai yhdistetäänkö voimavarat uuden maaseudun toivon kipinöiden lietsomiseen. Suomessa on luiskahdettu tiukkaan edunvalvontatilanteeseen. Maatalouden saamat tuet ovat kriittisen tarkastelun kohteena. Erityisesti maataloustulolakia arvostellaan ankarasti. Maataloustulolaista on kriitikkojen mielestä tullut maatalouden ylituotantoa ylläpitävä automaatti. Maataloustulolaki kaipaisi perustavanlaatuista muutosta. On puhuttu maatalouden suoran tulotuen kehittämisestä ja hintojen kautta vaikuttavan maataloustulolain hylkäämisestä. On myös puhuttu maataloustuotteiden vientituen mahdollisimman nopeasta purkamisesta.

Vastareaktionä maataloustulon kärjekkäille muutosehdotuksille on syntynyt maatalouden saavutettuihin etuihin voimakkaasti tarrautuva ryhmittymä. Tilanne on aivan luonnollinen. Esimerkiksi MTK:n yhteiskunnalliseen tehtävään kuuluu omien jäseniensä eduista huolehtiminen. Maaseudun kannalta on kuitenkin ongelmallista, että maatalouden kohtaloista käytävä keskustelu kiinnittyy liian yksipuolisesti tässä ja nyt oleviin edunvalvontakysymyksiin. Hieman kärjistäen: toinen osapuoli haluaa pudottaa maatalouden pelistä pois ja toinen pitää kiinni mahdollisimman kauan maatalouden saavutetuista eduista. Kiihkeän tilanteen suurin häviöjä on ehkä suomalainen maaseutu. Keskinäisen syyttelyn ja selittelyn ilmapiirissä on unohtumassa, että maaseudulle on puhkeamassa paljon uusia mahdollisuuksia. Perinteisen maatalouden työpaikkojen väheneminen on väistämätöntä. Tilalle voi kuitenkin tulla monenlaisia uusia maaseutua elähdyttäviä toimintoja: pienyrityksiä, etä-työtä, uudenlaisia maaseutupalveluja, luomu-tuotantoa, energiakasvien viljelyä. Suomen maaseudusta käytävän keskustelun olisi laajennuttava ahtaan edunvalvonnan leimaamasta kyräilystä maaseudun uusia mahdollisuuksia vilpittömästi etsiväksi yhteistyöksi. Maaseudun uusia mahdollisuuksia kutsutaan tässä kirjassa *maaseudun kolmannen tien tieksi*.

Kirjan tavoitteena on esitellä joitakin maaseudun kolmannen tien tekijöitä. Näkökulmamme painottaa maaseudun uusia toimintoja. Emme pohdi syvällisesti esimerkiksi maaseudun kulttuuria tai maaseudun uusia yhteisöllisiä muotoja. Maaseudun uusia toimeentulomahdollisuuksia korostavasta näkökulmastamme huolimatta olemme aidosti sitä mieltä, että uusi maaseutu tarvitsee paitsi leipää myös ruusuja. Tässä kirjassa vain käsittelemme voittopuolisesti uuden maaseudun leivän hankkimisen muotoja. Tarkastelemme myös jonkin verran maaseudun historiallisen kehityksen kaarta: tavoitteenamme on esittää kokonai-